

ЗМІСТ ПРЕДМЕТІВ ЕСТЕТИЧНОГО ЦИКЛУ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ ЯК ЗАСІБ ВИХОВАННЯ ЕСТЕТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ ШКОЛЯРІВ

У статті приділяється увага аналізу змісту предметів естетичного циклу (літератури, музики, образотворчого мистецтва), та його можливостей у вихованні естетичних цінностей учнів.

The article pays attention to the artistic education of schoolchildren by the means of art, as well as to analysis of subjects of aesthetic cycle. (literature, music and art).

Важливим завданням сучасної освіти нашої Незалежної Держави є формування естетичних цінностей молоді, тому в наш час проблема естетичного виховання дуже актуальна. Саме основна школа вирішує, що буде любити і ненавидіти, чим пишатися і захоплюватися, чому радіти, а до чого ставитися з

презирством майбутньому поколінню. Кожна освітня область вносить свій внесок в формування людини, яка живе в новому тисячолітті. За результатами дослідження Комарової А.І. (4), формування світогляду не може бути закінченим, якщо не сформувалися естетичні погляди. Без естетичного світогляду виховання не може бути повним, здатним об'єктивно охопити дійсність.

В останні роки зросла увага до проблеми теорії і практики естетичного виховання, як важливого засобу формування відношення до дійсності, засобу морального та розумового виховання, тобто як засобу формування всебічно розвиненої, духовно багатой особистості.

Для визначення напрямів, підходів, методик, щодо формування естетичних цінностей учнів основної школи необхідно проаналізувати зміст предметів естетичного циклу загальноосвітньої школи та його можливості у формуванні естетичних поглядів і переконань учнів, як важливих характеристик ціннісних орієнтацій їх особистості.

Головну роль в естетичному вихованні займає мистецтво, тому що воно несе в собі естетичну суть. Особливість мистецтва, як засобу виховання полягає в тому, що в мистецтві сконцентровано творчий досвід людини, її духовний світ, почуття, смак та ідеали.

Мистецтво дуже широко та багатостороннє впливає на людину. Але якщо дитина не отримає художнього розвитку та освіти, не навчиться бачити, відчувати і розуміти прекрасне, мистецтво теж не виконає своєї виховної ролі.

В основній школі зустріч дітей з творами мистецтва відбувається головним чином на уроках художнього циклу (музика, література, образотворче мистецтво) – це предмети, які є головними в системі естетичного виховання. Саме вони впливають на формування у дітей естетичних понять, художнього смаку, естетичного відношення дітей до дійсності та мистецтва. По своїй суті предмети художнього циклу, а саме, як предмети шкільного навчання – є інтегруючими, комплексними, узагальненими.

У загальноосвітній школі викладають не мистецтво, не літературу, музику, образотворче мистецтво як такі, а учбові предмети, метою яких є всебічне виховання і розвиток школярів. Ці предмети з'єднують в собі елементи власного мистецтва, повяць, умінь і навичок, ціннісних орієнтацій особистості.

“Взагалі, - за твердженням А.В.Луначарського, - під естетичним вихованням треба розуміти не викладання якогось спрощеного дитячого мистецтва, а систематичний розвиток органів почуттів і творчих здібностей, що розширює можливості насолоджуватися красою і створювати мистецтво. Трудова і звукова освіта, позбавлена цього елемента, була б бездушна, тому що радість у житті в милуванні і в творчості є кінцева мета і праці, і науки” (5 – с.257).

Література як навчальний предмет несе в собі мистецтво художнього слова, історію літератури, літературознавства та звички літературної художньо-творчої діяльності.

Головним елементом літератури, як навчального предмету є мистецтво – твори художнього слова. У процесі занять літературою дитина: розвиває мислення, мову, уявлення; вчиться естетичному розумінню художніх творів; удосконалює навички читання. Розвиток здібностей естетичного сприймання, аналітичного і критичного мислення – найважливіші засоби щодо ефективності досягнення виховної мети. Художня література взаємодіє з усіма видами мистецтва. Вона є основою для театру та кіно, а її елементи широко використовуються в хореографії та образотворчому мистецтві.

Процес сприймання та осягнення оригінального літературного твору, на думку В.І.Чайковської (7), надає читачу естетичну насолоду, впливає на духовний світ особистості та формування її світогляду, моделей поведінки, впливає на розвиток мислення особистості та підвищує загальний рівень інтелекту людини.

Література забезпечує особистий літературний розвиток. Це дозволяє школяру бути інформованим щодо змісту основних художніх творів, розвиває вміння зіставляти та аналізувати закони суспільного життя та літературних явищ. Таке вміння

допоможе учням самостійно дати оцінку художньому твору, захистити свою позицію. Таким чином школа сприяє розвитку оригінального художнього смаку в учнів.

“Музика – мистецтво, що володіє великою силою емоційного впливу на людину. І саме тому вона може відігравати величезну роль у вихованні духовного світу дітей і юнацтва.” Саме так говорити про важливість цього предмету видатний дитячий композитор, автор програми з музики Д.Б.Кабалевський (3).

Музика – інтегрований предмет, який вивчає, власно, музичні твори, історію, теорію музики, а також формує прості навички виконавства в області співу та гри на музичних інструментах.

Цей предмет містить в собі музику, хорове виконання, як мистецтво, елементи теорії та історії музики. У зміст предмету “Музика” входить сприймання музики та хорове виконання, опанування нотної грамоти та елементів музикознавства, оволодіння навичками гра на музичних інструментах та розвиток здібностей до музичної імпровізацій. Музика впливає на психіку, на фізіологію людини. Вона може чинити на людину заспокійливу чи збуджувальну дію, викликати позитивні чи негативні емоції. Цей предмет впливає на виховання душевної емоційної чутливості, в формуванні морально-естетичних потреб та ідеалів, тобто формування всебічного розвитку особистості.

Основне місце на уроці музики займає формування слухацької музичної культури учнів, від чого залежить чи буде людина вдосконалювати свій внутрішній світ, спілкуючись з музикою (1). Не на останньому місці повинно бути хорове виконання, яке розвиває не тільки музичні здібності, але і художній смак та інші якості характеру.

Таким чином, предмет “Музика” націлений на виховання, яке забезпечує розвиток духовного багатства особистості учнів, морально-естетичний характер їх діяльності, поглядів, спонукань, переконань, а також розширенню знань, вмінь та навичок у всіх видах музичної діяльності.

Образотворче мистецтво як комплексний предмет

об'єднує в собі як пізнання самих художніх творів, так і елементи мистецтвознавства, теорія образотворчої діяльності, опанування навичок практичного зображення образотворчої грамоти і творчого самовираження (4).

“Образотворче мистецтво” – не менш важливий предмет художнього циклу основної школи. Слід мати на увазі, що цей предмет знайомить школярів не тільки з живописом, графікою, скульптурою, які складають групу образотворчих мистецтв, а також з архітектурою і декоративним мистецтвом.

Зміст предмету “Образотворче мистецтво” несе в собі одночасно сприймання та вивчення творів образотворчого мистецтва, освоєння образотворчої грамоти, розвиток творчого відношення до дійсності та дитяче художнє мистецтво.

Заняття з образотворчого мистецтва розвивають уміння бачити, спостерігати, диференціювати, аналізувати, класифікувати естетичні явища дійсності. Вони формують естетичне почуття, вміння насолоджуватися реальною дійсністю і творами мистецтва. Образотворче мистецтво розвиває у дітей вміння творчо і естетично підходити до рішення життєвих завдань.

Програма формує наступні завдання викладання образотворчого мистецтва: розвиток розуміння явищ навколишньої дійсності, формування практичних навичок художньої діяльності, систематичний і цілеспрямований розвиток спостережливого сприйняття, почуття кольору, композиційної культури, просторового мислення, фантазії та зорового уявлення, вміння відображувати в чітких образах рішення творчих завдань (ілюстрації, конструювання), виховання активного естетичного відношення до дійсності та мистецтва, вміння практично застосовувати художні здібності в процесі трудової, учбової та громадської діяльності (6).

Таким чином, головна мета образотворчого мистецтва в школі – духовно збагатити учня, навчити розуміти естетичну суть твору мистецтва, сформувані естетичну культуру учнів.

Реалізація цих завдань можлива, якщо здійснювати в процесі вивчення цих предметів систематичну роботу, щодо

естетичного виховання учнів. Успішність рішення завдань естетичного виховання в учбовому процесі засобами вивчення предметів естетичного циклу визначається тим, наскільки чітко сам учень усвідомлює виховні можливості їх змісту, може сформулювати конкретні виховні завдання та вибрати адекватні форми і методи їх реалізації, співвідносити зміст, форми і методи з можливостями, особливостями і здібностями учнів.

Література:

1. Дмитриева Л.Г., Черноивашенко И.М. Методика музыкального воспитания в школе. – М: Просвещение, 1989 – 11с.
2. Естетичне виховання в школі. – К: Радянська школа, 1985.
3. Кабалевский Д.Б. Прекрасное побуждает доброе. – М.: 1973 – 141 с.
4. Комарова А.И. Естетична культура особистості. – К: Вища школа, 1988 – 11с.
5. Логинова В.И. Дошкольная педагогика. – М: 1988 – 257с.
6. Програми середньої загальноосвітньої школи. Образотворче мистецтво 5-7 класи. – К: Радянська школа – 1990.
7. Чайковская В.И. О целостности этико-эстетического воздействия литературы на молодежь. Искусство и эстетическое воспитание молодежи. – М: Наука, 1981 – 122с.